

GOIGS, en lloança de la
Mare de Déu de Montserrat

que era venerada
en l'església del
Monestir de

Sant Benet
de Bages,
Bisbat de Vic

Sacratíssima Senyora
Mare del Fill Increat:
Ajudeu-nos a tothora
Princesa de Montserrat.

En raó de l'alegria
que tinguéreu, Verge Santa,
en aquell venturós dia
que baixà a Vós glòria tanta,
quan fent-vos de gràcia aurora
us donàreu de bon grat...

Ajudeu-nos...

En vostres braços gloriosos
veiem vostre Fill formós;
els Reis donant-li preciosos
dons de mirra, encens i or.
Vostra faç ens enamora,
vostre amor ens ha sadollat...

Ajudeu-nos...

L'assenyalada victòria
del Qui vingué per salvar-nos
revifà plena de glòria,
la promesa que va dar-nos.
El contristat que us implora
no resta desemparat...

Ajudeu-nos...

Pogué molt vostra oració,
Oh Santa Regina, quan
en llengües d'admiració
davallà l'Esperit Sant.
Flama, llum conhortadora
d'aquell Cenacle admirat...

Ajudeu-nos...

En l'estada celestial
teniu il·lustre corona,
voltada de gràcia tal,
que tot el què voleu se us dóna.
Infal·lible intercessora
del pecador humiliat...

Ajudeu-nos...

Vostres formoses muntanyes
apar que serrades són.
Són tan altes, tan estranyes,
que les coneix tot el món.
Pla bé que ningú ignora
que hi ha el casal més preuat...

Ajudeu-nos...

I que és bell el vostre temple!
I còm alleugeu nostres penes!
Sovint hi donen exemple
els fidels amb llurs ofrenes.
Oh Verge, que sou protectora
de Sant Benet i el veïnat...

Ajudeu-nos...

Sou suprema guaridoira
del flagell que duu el pecat,
Ajudeu-nos a tothora
Princesa de Montserrat.

Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix.

Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus. Porridge nobis Domine, dexteram tuam per intercessionem beatæ gloriosæ semperque virginis Dei Genitricis Mariæ de Monteserrato, et auxilium nobis supernæ virtutis impende. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Text antic arranjat — Dibuixos d'A. Batllori Jofré — Imprimeixi's, Ramon. Bisbe de Vic, 18 de març del 1960

LA MARE DE DÉU DE MONTSERRAT DEL MONESTIR DE SANT BENET DE BAGES

L'empenta reconqueridora del comte Guifred el Pilós aconseguia vers els anys 879-880 estendre els seus dominis fins la Plana de Vic, el Lluçanès i el Pla de Bages, establint-se la frontera cristiana a l'entorn del Llobregat i del Cardener, i aprofitant d'aquesta manera les grans qualitats estratègiques de Montserrat i Cardona.

A l'empar de la seguretat derivada d'aquesta situació, es reorganitza la vida en el terreny reconquerit, i ben prompte floreixen les esglésies i els monestirs. Un d'aquests és el de Sant Benet de Bages, a la vora dreta del Llobregat, en un indret recollit i deliciós, a uns vint minuts de la vila de Navarxes.

Fundat pels nobles hisendats Sala i la seva muller Ricarda en unes terres adquirides per permuta l'any 950, veiem com deu anys més tard, o sigui el 960, el monestir ja estaria bastit, segons ens ho testifica una donació de la pròpia Ricarda, datada aquest darrer any.

La Consagració del Monestir no es realitzà fins l'any 972 (3 de desembre), difunts ja els fundadors, però en presència dels seus fills i filles i d'una munió de parents, nobles, clergues i dels bisbes d'Urgell, de Vic i de Barcelona. El solemne acte queda reflexat en l'Acta que s'estén, document interessant tant per les dades que ens dóna de la vida i mort dels fundadors, com per l'interessant interrogatori dels prelats consagrants.

L'església consagrada l'any 972 no hi ha dubte que era un temple anterior a l'actual, segurament malmès en la ràzcia sarraïna de l'any 1003 que devastà la comarca de Bages. D'ell provenen els capitells més antics incorporats al claustre actual. El temple que ha arribat fins a nosaltres ha de datar dels segles XII-XIII. Es compon d'una sola nau amb el creuer en forma de creu llatina, cripta (on hi fou venerat des de temps immemorial el cos de Sant Valentí), i un deliciós claustre de primeries del segle XIII, que, en la galeria oriental, aprofita elements d'una galeria que degué ésser aixecada al segle XI.

Des del primer moment, Sant Benet de Bages fou cenobi benedictí subjecte directament a Roma. En 1017 la Santa Seu confirma aquesta subjecció i dependència, i en 1196 Celestí III expedeix una altra butlla reiterant aquelles, i on consten totes les esglésies, parròquies, castells, monestirs i demés pertinences territorials de Sant Benet escampades arreu de Catalunya.

A darreries del segle XVI el rei Felip II demana a Roma l'anexió de Sant Benet de Bages a Montserrat, i la Santedat de Climent VIII ho autoritza l'any 1593, perdent, però, Montserrat, el patronat que tenia sobre Sant Pau del Camp a Barcelona. Anys a venir Sant Pau passarà a dependre del Monestir de la Portella (Vegeu els «**Goigs a la Majestat de la Portella**», n.º 5 de la present col·lecció). L'abat de Montserrat prengué possessió del Monestir de Sant Benet el dia 26 d'abril del 1594.

L'any 1633 un gran incendi es declara en l'església del monestir, que s'estén a la biblioteca i altres dependències. Per mor d'aquest fet cal fer grans obres, i així entrem en coneixement de què en l'altar major, d'estil barroc, que es col·loca tapant l'absis, s'hi venera en un dels nínxols centrals la Mare de Déu de Montserrat. La devoció i veneració a la Mare de Déu sota aquesta advocació la portarien els monjos de Montserrat quan Bages fou anexionat a aquell Monestir. Cal advertir, però, que del segle XIV tenim notícia d'un oratori dedicat a Santa Maria de Montserrat dintre del terme del cenobi de Sant Benet.

L'altar major fa anys, molts anys, que no hi és, i la imatge de la Mare de Déu de Montserrat que allí es venerava creiem que no pot ésser altra que una de més d'un metre d'alçada que fa pocs anys es conservava —aleshores; ara no ho sabem— a la residència que en el mateix monestir hi té un dels copropietaris, hereus del senyor Ramon Casas, artista barceloní que n'adquirí la propietat l'any 1908. La imatge de la Mare de Déu de Montserrat era una imatge de talla, barroca, imatge vestida, però amb vestidures de talla, no postisses, i ara és reproduïda en aquests GOIGS.

Durant els segles XVIII i XIX la major part de la comunitat de Sant Benet es composava de monjos vells, procedents principalment de Montserrat, que cercaven la solitud del cenobi de Bages per a retirar-se. Algunes èpoques hi havien coincidit diversos ex-abats de Sant Benet i de Montserrat.

A primers de gener de l'any 1821 la comunitat abandonà el Monestir obeïnt les lleis sectàries que el govern espanyol dictava l'any anterior. Per l'abril de l'any 1823 hi retornen els monjos, restant-hi fins el trist juliol del 1835, en què tot ha d'abandonar-se a les iras de la multitud revolucionada que passa a saqueig el temple i el cenobi. Després, la segona i tercera de les guerres carlines ajuden a anar malmetent l'obra, arribant a un estat gairebé de ruïna quan s'habilita la casa de l'abat i les cel·les dels monjos per a colònia obrera i pisos de lloguer.

Com queda indicat, a primers d'aquest segle fou adquirit el monestir per l'artista Ramon Casas, que hi féu practicar per l'arquitecte Puig i Cadafalch una notable obra de restauració que valorà i donà a conèixer a Catalunya les bel·leses de Sant Benet de Bages.

Diverses circumstàncies han conduït a que, encara que el claustre està en bastant bon estat, el temple —la peça tal vegada més interessant— fa verdadera pena, i fretura d'una restauració i acondicionament dignes que mai arriben a realitzar-se.

JOAN FONT I RIUS